

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การเสนอผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน การศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยมในสถานศึกษา สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ครอบคลุมสาระสำคัญ ดังนี้ คือ วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา สภาพการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพที่สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยมในสถานศึกษาสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษา ความคิดเห็นเกี่ยวกับ การเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยมของผู้บริหาร ครู และนักศึกษา ในสถานศึกษา สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเปรียบเทียบ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม ระหว่างครูและนักศึกษา ในสถานศึกษา สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ผู้บริหาร ครูและนักศึกษา ในสถานศึกษาที่เปิดสอนสายอาชีพหลักสูตร วิชาชีพระยะสั้น สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 20 แห่ง

1.2 ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 6 แห่ง ที่เปิดสอนสำหรับบุคคลทั่วไปและเปิดสอนเป็นประจำทุกปี ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยสามารถเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้ โดยมีกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร จำนวน 6 คน ครูผู้สอน จำนวน 67 คน นักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ จำนวน 332 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบสังเกต ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น ดังนี้

2.1 แบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน โดยมีเนื้อหา ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นคำถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนการศึกษา นอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษาวิถี อัตถิภาวนิยม 6 ด้าน คือ

1. ด้านจุดมุ่งหมายทางการศึกษา
2. ด้านหลักสูตร
3. ด้านบทบาทครู
4. ด้านบทบาทผู้เรียน
5. ด้านกระบวนการเรียนการสอน
6. ด้านการประเมินผล

2.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) แบ่งเป็น

3 ตอน โดยมีเนื้อหาดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอน ในสถานศึกษาที่เปิดสอนสายอาชีพ

ตอนที่ 3 เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน การศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษา วิถี อัตถิภาวนิยม

2.3 แบบสังเกตสภาพการเรียนการสอนในชั้นเรียน ของสถานศึกษาที่เปิดสอนสาขาอาชีพที่สอดคล้องกับแนวปรัชญาการศึกษาวิถีชีวิตวิถีปฏิบัติ จำนวน 30 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง 399 ฉบับ และได้รับแบบสอบถามคืน 329 ฉบับ ซึ่งเป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้ สัมภาษณ์ผู้บริหารของสถานศึกษาที่เปิดสอนสาขาอาชีพ จำนวน 6 คน และสังเกตสภาพการเรียนการสอนในชั้นเรียนของสถานศึกษาที่เปิดสอนสาขาอาชีพ จำนวน 6 วิชาชีพ โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองพร้อมด้วยผู้ช่วย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล คำถามประเภทให้เลือกตอบ วิเคราะห์โดย คำนวณหาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง ส่วนคำถามประเภทปลายเปิดและผลของการสังเกต จะเสนอในรูปแบบของการบรรยายสรุป ส่วนคำถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่าวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับการเปรียบเทียบความแตกต่างในค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น เกี่ยวกับการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียนสาขาอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษาวิถีชีวิตวิถีปฏิบัติระหว่างครู และนักศึกษาผู้ใหญ่สาขาอาชีพ วิเคราะห์โดยสถิติทดสอบที (t-test) ที่ระดับนัยสำคัญ .05

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุป แบ่งเป็น 4 ตอน นำเสนอตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพการเรียนการสอนสาขาอาชีพ ที่สอดคล้องกับแนวปรัชญาการศึกษาวิถีชีวิตวิถีปฏิบัติ

จากการสัมภาษณ์และการสังเกตสภาพการเรียนการสอนในชั้นเรียน พบว่า มีความสอดคล้องกับแนวปรัชญาการศึกษาวิถีชีวิตวิถีปฏิบัติในระดับน้อย ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับลักษณะการเปิดสอนของแต่ละแห่ง การเปิดสอนแบบมีรอบมีรุ่นจะมีสภาพการเรียนการสอนไม่ค่อยสอดคล้องกับแนวปรัชญาฯ เนื่องจากมีข้อจำกัดเกี่ยวกับตัวผู้เรียน หลักสูตรมีการกำหนดเป็นรายวิชาที่ต้องเรียนต่อเนื่องกันทุกรายวิชา จึงจะถือว่าจบหลักสูตร การเรียนการสอน เป็นการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนโดยตรง ครูเป็นผู้สําคัญตัวชี้การ และให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม ซึ่งสถานศึกษาส่วนใหญ่เปิดสอนในลักษณะนี้ ส่วนการเปิดสอน แบบไม่มีรุ่น ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนสิ่งที่

ต้องการ โดยการเลือกเรียนเฉพาะรายวิชา ที่ตนสนใจ การเรียนการสอน เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ระหว่างครูกับผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนด้วยกัน การเรียนขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบของผู้เรียนแต่ละคนเองว่าจะมาเรียนให้ครบตามหลักสูตรได้เมื่อไร ซึ่งการเปิดสอนแบบนี้ มีลักษณะที่สอดคล้องกับ แนวปรัชญาการศึกษาที่ถือคติว่านิยามมากกว่าการเปิดสอนแบบมีรอบมีรุ่น

ตอนที่ 2 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. กลุ่มตัวอย่าง ครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 41 คน หรือร้อยละ 66.13 และเพศชาย จำนวน 21 คน หรือร้อยละ 33.87 มีอายุตั้งแต่ 41-50 ปี จำนวน 21 คน หรือร้อยละ 33.87 รองลงมาคือ อายุ 31-40 ปี และ 51-60 ปี จำนวน 13 คน หรือร้อยละ 20.97 สำเร็จการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 35 คน หรือร้อยละ 56.45 รองลงมา คือ ระดับปริญญาตรีจำนวน 26 คน หรือร้อยละ 41.94 และระดับสูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 1 คนหรือร้อยละ 1.61 มีประสบการณ์การสอนนักศึกษาผู้ใหญ่ระหว่าง 6-10 ปี จำนวน 28 คนหรือร้อยละ 45.16 รองลงมาคือระหว่าง 1-5 ปี จำนวน 18 คน หรือร้อยละ 29.03 ตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไปจำนวน 10 คน หรือร้อยละ 16.13 สาขาวิชาชีพที่สอนส่วนใหญ่เป็นวิชาดอกไม้ประดิษฐ์ จำนวน 14 คน หรือร้อยละ 22.58 รองลงมาคือวิชาอาหารและขนมจำนวน 10 คน หรือร้อยละ 16.13

โดยเฉลี่ยครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41-50 ปี วุฒิกศศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีประสบการณ์การสอนนักศึกษาผู้ใหญ่ ระหว่าง 6-10 ปี สาขาวิชาที่สอนเป็นวิชาดอกไม้ประดิษฐ์

2. กลุ่มตัวอย่าง นักศึกษาผู้ใหญ่สาขาอาชีพส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 175 คน หรือร้อยละ 65.5 และเพศชาย จำนวน 92 คน หรือร้อยละ 34.5 มีอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 74 คนหรือร้อยละ 27.71 รองลงมาคืออายุ 30-34 ปี จำนวน 54 คนหรือร้อยละ 20.22 อายุ 20-24 ปี จำนวน 52 คน หรือร้อยละ 19.48 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 140 คน หรือร้อยละ 52.44 รองลงมาคือ ระดับปริญญาตรี จำนวน 58 คน หรือร้อยละ 21.72 ส่วนใหญ่ ไม่ได้ประกอบอาชีพ จำนวน 124 คน หรือร้อยละ 46.44 สาขาวิชาชีพที่เรียน เป็นวิชาตัดเสื้อ จำนวน 52 คน หรือร้อยละ 19.48 วิชาดอกไม้

จำนวน 36 คน หรือร้อยละ 13.48 วิชาพิมพ์ดีด จำนวน 31 คนหรือร้อยละ 11.61 วิชาอาหารและขนม จำนวน 30 คน หรือร้อยละ 11.24

โดยเฉลี่ยนักศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุต่ำกว่า 20 ปี สำเร็จการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาและไม่ได้ประกอบอาชีพ สาขาวิชาชีพที่เรียน เป็นวิชาตัดเสื้อมากที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็น ของครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สาขอาชีพเกี่ยวกับการเรียนการสอน การศึกษานอกระบบโรงเรียนสาขอาชีพตามแนวปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม

1. ความคิดเห็นของครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สาขอาชีพเกี่ยวกับ การเรียนการสอน การศึกษานอกระบบโรงเรียนสาขอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม ด้านจุดมุ่งหมายทางการศึกษา

1.1 ครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน การศึกษานอกระบบโรงเรียนสาขอาชีพตามแนวปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม ด้านจุดมุ่งหมายทางการศึกษา ตามข้อความแต่ละข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ได้คะแนนสูงสุด ได้แก่ การศึกษานอกโรงเรียนควรมุ่งหมายเพื่อพัฒนาตัวผู้เรียนให้ตระหนักถึงความสามารถของตนเอง และรู้จักใช้ให้เป็นประโยชน์ ($\bar{x}=4.23$ S.D.=0.64) ข้อที่ได้คะแนนใกล้เคียงกัน คือ การศึกษานอกโรงเรียน ควรมุ่งให้ผู้เรียนกล้าตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ตนคิดว่าดีที่สุดและปรับปรุงเมื่อพบจุดบกพร่อง ($\bar{x}=4.18$ S.D.=0.62) ข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุด คือ การศึกษานอกโรงเรียน ควรให้ผู้เรียนรู้จักหาคำตอบที่เป็นไปได้หลาย ๆ คำตอบ เพื่อการแก้ปัญหาของตนเอง ($\bar{x}=3.52$ S.D.=0.88)

1.2 นักศึกษาผู้ใหญ่สาขอาชีพ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน การศึกษานอกระบบโรงเรียนสาขอาชีพตามแนวปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม ด้านจุดมุ่งหมายทางการศึกษา อยู่ในระดับมากทุกข้อ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ได้คะแนนสูงสุด คือ การศึกษานอกโรงเรียนควรมุ่งให้ผู้เรียนกล้าตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ตนคิดว่าดีที่สุดและปรับปรุงเมื่อพบจุดบกพร่อง ($\bar{x}=4.32$ S.D.=0.80) ข้อที่ได้คะแนนรองลงมาคือ เพื่อพัฒนาตัวผู้เรียนให้ตระหนักถึงความสามารถของตนเองและรู้จักใช้ให้เป็นประโยชน์ ($\bar{x}=4.15$ S.D.=0.69) ข้อที่ได้คะแนนเท่ากัน คือ การมุ่งให้ผู้เรียนรู้จักใช้ความรู้ความคิดที่ศึกษาให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม ($\bar{x}=4.15$ S.D.=0.79) ข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุดคือ การ

ให้ผู้เรียนรู้จักหาคำตอบ ที่เป็นไปได้หลาย ๆ คำตอบ เพื่อการแก้ปัญหาของตนเอง ($\bar{x}=3.76$ S.D.=0.94)

ในด้านจุดมุ่งหมายทางการศึกษา ครูและนักศึกษาเห็นด้วยในระดับมากทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นใกล้เคียงกัน

2. ความคิดเห็นของครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ เกี่ยวกับการเรียนการสอน การศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพตามแนวปรัชญาการศึกษาที่ธัชธัตถิภาวนิยมด้านหลักสูตร

2.1 ครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษาที่ธัชธัตถิภาวนิยม ด้านหลักสูตร ตามข้อความในขอบเขตที่ศึกษาอยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ได้คะแนนมากที่สุดคือ หลักสูตรเป็นแบบวิชาเลือก เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนในสิ่งที่ตนเองสนใจและเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนเอง ($\bar{x}=4.36$ S.D.=0.77) ข้อที่ได้คะแนนรองลงมาคือ ความสำคัญของหลักสูตร ควรเน้นให้ผู้เรียน มีความรับผิดชอบ รู้จักประยุกต์ใช้สิ่งที่ได้เรียนให้เกิดผลดีต่อตนเองและสังคม ($\bar{x}=4.21$ S.D.=0.60) ข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุด คือ เนื้อหาวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตร ควรมีความเท่าเทียมกัน วิชาใดก็ตามที่ทำให้ผู้เรียนรู้จักโลก รู้จักชีวิต และได้พัฒนาตนเอง ถือว่าวิชานั้นเหมาะสม ($\bar{x}=3.71$ S.D.=0.82)

2.2 นักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษาที่ธัชธัตถิภาวนิยม ด้านหลักสูตร อยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ได้คะแนนมากที่สุด คือ หลักสูตรเป็นแบบวิชาเลือกเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนในสิ่งที่ตัวเองสนใจและเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนเอง ($\bar{x}=4.46$ S.D.=0.72) ข้อที่ได้คะแนนใกล้เคียงกัน คือ หลักสูตรควรมีเนื้อหาหลากหลาย ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนในสิ่งที่ตนเองต้องการและมีความถนัด ($\bar{x}=4.32$ S.D.=0.75) ข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุด คือ เนื้อหาวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรควรมีความเท่าเทียมกัน วิชาใดก็ตามที่ทำให้ผู้เรียนรู้จักโลก รู้จักชีวิต และได้พัฒนาตนเองถือว่าวิชานั้นเหมาะสม ($\bar{x}=4.00$ S.D.=0.93)

ในด้านหลักสูตร ครูและนักศึกษา เห็นด้วยในระดับมากทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นใกล้เคียงกัน

3. ความคิดเห็นของครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ เกี่ยวกับการเรียนการสอน การศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษา ลัทธิอัตถิภาวนิยม ด้านบทบาทครู

3.1 ครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษาลัทธิอัตถิภาวนิยม ด้านบทบาทครู อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ได้คะแนนสูงสุด คือ ครูควรเป็นผู้ชี้แนะให้ผู้เรียน มองเห็นแนวทางในการทำงานของตนเองอย่างถูกต้อง ($\bar{x}= 4.45$ S.D.= 0.50) ข้อที่ได้คะแนนรองลงมา คือ ครูควรรู้เรื่องเนื้อหาที่จะสอนอย่างสมบูรณ์เหมือนเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ภายในตัวครูเอง ($\bar{x}= 4.26$ S.D.= 0.75) ข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุด คือ ครูไม่มีหน้าที่กำหนดบุคลิกภาพ หรือวิเคราะห์ว่าธรรมชาติของผู้เรียนจะเป็นอย่างไร แต่เป็นหน้าที่ของผู้เรียนจะเลือกเอง ($\bar{x}=3.53$ S.D.=1.04)

3.2 นักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพตามแนวปรัชญาการศึกษาลัทธิอัตถิภาวนิยม ด้านบทบาทครู อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ได้คะแนนมากที่สุด คือ ครูที่ประสบความสำเร็จในการสอน ไม่ใช่สอนแล้วมีคนเชื่อตาม แต่หมายถึง ความจริงใจในการสอนเพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ ($\bar{x}=4.38$ S.D.=0.72) ข้อที่ได้คะแนนใกล้เคียงกัน คือ ครูควรเป็นผู้ชี้แนะให้ผู้เรียน มองเห็นแนวทางในการทำงานของตนเองอย่างถูกต้อง ($\bar{x}= 4.34$ S.D.=0.78) ข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุด คือ ครูและนักเรียนมีความเท่าเทียมกัน สามารถเรียนรู้และทำงานไปพร้อมกันได้ ($\bar{x}=3.77$ S.D.=1.03)

ในด้านบทบาทครู ครูและนักศึกษาเห็นด้วยในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นส่วนใหญ่ใกล้เคียงกัน

4. ความคิดเห็นของครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ เกี่ยวกับการเรียนการสอน การศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษา ลัทธิอัตถิภาวนิยม ด้านบทบาทผู้เรียน

4.1 ครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพตามแนวปรัชญาการศึกษาลัทธิอัตถิภาวนิยมด้านบทบาทผู้เรียน ตามข้อความในขอบเขตที่ศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่ได้คะแนนมากที่สุด

คือ ผู้เรียนควรจะมีควมรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม มีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะนำไปเลือกทางเดินของตนได้โดยเสรี ($\bar{x}=4.19$ S.D.=0.70) ข้อที่ได้คะแนนรองลงมา คือ ผู้เรียนควรเป็นตัวของตัวเอง สามารถแสดงออกตามความถนัด และความสามารถของตนเอง โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ($\bar{x}=3.98$ S.D.=0.86) ข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุด คือ ผู้เรียนควรมีมโนธรรม ความนึกคิด สามารถที่จะเรียนรู้ได้ ตามวิถีทางของตน ($\bar{x}=3.58$ S.D.=0.98)

4.2 นักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน การศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษาที่อรรถกถาภิธานิยม ด้านบทบาทผู้เรียน ตามข้อความและขอบเขตที่ศึกษาอยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ได้คะแนนมากที่สุด คือ ผู้เรียนควรเป็นตัวของตัวเอง สามารถแสดงออกตามความถนัด และความสามารถของตนเอง โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ($\bar{x}=4.38$ S.D.=0.79) ข้อที่ได้คะแนนใกล้เคียงกันคือผู้เรียนควรมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม มีความรู้ความสามารถเพียงพอ ที่จะนำไปเลือกทางเดินของตนเองได้โดยเสรี ($\bar{x}=4.37$ S.D.=0.71) ข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุด คือ ผู้เรียนจะต้องมีความเชื่อมั่นว่ามีวิธีการแสวงหาความสุขบนความสุขของกันและกัน ($\bar{x}=3.70$ S.D.=1.12)

ในด้านการเรียน ครูและนักศึกษาเห็นด้วยในระดับมากทุกข้อ แม้ว่าค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของนักศึกษาจะสูงกว่าครูทุกข้อ แต่ก็ยังอยู่ในระดับมากเช่นกัน

5. ความคิดเห็นของครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ เกี่ยวกับการเรียนการสอน การศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษาที่อรรถกถาภิธานิยม ด้านกระบวนการเรียนการสอน

5.1 ครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน การศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพตามแนวปรัชญาการศึกษาที่อรรถกถาภิธานิยม ด้านกระบวนการเรียนการสอน ตามข้อความในขอบเขตที่ศึกษา อยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่ได้คะแนนมากที่สุด คือ การได้มาซึ่งความรู้ เกิดจากการเลือกและการใฝ่รู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{x}=4.16$ S.D.=0.93) ข้อที่ได้คะแนนรองลงมาเท่ากัน คือ การเรียนการสอนควรมุ่งให้ผู้เรียนได้ค้นพบและรู้จักตนเอง และถือว่า การเรียนการสอน ควรเริ่มต้นที่ความอยากรู้ของผู้เรียนเอง ($\bar{x}=4.05$ S.D.=0.71) และการเรียนการสอนควรเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนรู้จักการวางแผนการทำงานและตัดสินใจด้วยตนเอง ($\bar{x}=4.05$ S.D.=0.86) ข้อที่ได้คะแนน

น้อยที่สุด คือ การเรียนการสอน ควรมีสุนัขกลางอยู่ที่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้
สิ่งต่าง ๆ ตามที่ต้องการ ($\bar{x}=3.63$ S.D.=0.91)

5.2 นักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนการ
ศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษาหลักธัชฎิภาวนิยม ด้านกระบวนการ
การเรียนการสอน อยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ได้คะแนนมาก
ที่สุดคือ การเรียนการสอนควรเน้นให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ และมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่
ได้กระทำไป ($\bar{x}=4.21$ S.D.=0.74) ข้อที่ได้คะแนนรองลงมา คือ การเรียนการสอนควร
เป็นกิจกรรมที่ เน้นให้ผู้เรียน รู้จักวางแผนการทำงาน และตัดสินใจด้วยตนเอง ($\bar{x}=4.17$
S.D.=0.73) ข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุด คือ การจัดการเรียนการสอน ครูควรคำนึงถึงความ
แตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ ($\bar{x}=3.55$ S.D.=1.17)

ในด้านกระบวนการเรียนการสอน ครูและนักศึกษาเห็นด้วยในระดับมากทุกข้อ โดย
มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นในแต่ละข้อใกล้เคียงกัน

6. ความคิดเห็นของครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ เกี่ยวกับการเรียนการสอน
การศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษาหลักธัชฎิภาวนิยม ด้านการ
ประเมินผล

6.1 ครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบ
โรงเรียนสายอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษาหลักธัชฎิภาวนิยม ด้านการประเมินผล ตามข้อ
ความในขอบเขตที่ศึกษา อยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ได้คะแนน
มากที่สุดใกล้เคียงกัน คือ ผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านประสบการณ์และความ
รู้สึกนึกคิด การเรียนรู้ในสิ่งเดียวกัน จึงไม่จำเป็นว่า จะต้องได้รับเหมือนกัน ($\bar{x}= 4.06$
S.D.=0.77) และควรให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลตนเอง เพราะผู้เรียน ย่อมรู้
ว่าตัวเขาได้พัฒนาไปมากน้อยเพียงใด ($\bar{x}=4.05$ S.D.=0.77) ข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุด คือ
การประเมินผลความสำเร็จในสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียน ควรคำนึงถึงความพึงพอใจและความต้อง
การเข้าร่วมในกระบวนการเรียนการสอนด้วย ($\bar{x}=3.73$ S.D.=1.00)

6.2 นักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนการ
ศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพตามแนวปรัชญาการศึกษาหลักธัชฎิภาวนิยมด้านการประเมิน
ผล ตามข้อความในขอบเขตที่ศึกษา อยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

ข้อที่ได้คะแนนมากที่สุด คือ ผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิด การเรียนรู้ในสิ่งเดียวกัน จึงไม่จำเป็นว่าผู้เรียนจะต้องได้รับเหมือนกัน ($\bar{x}=4.23$ S.D.=0.83) ข้อที่ได้คะแนนน้อยที่สุด คือ การประเมินผลความสำเร็จในสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียน ควรคำนึงถึงความพึงพอใจ และความต้องการเข้าร่วม ในกระบวนการเรียนการสอนด้วย ($\bar{x}=3.90$ S.D.=0.86)

ในด้านการประเมินผล ครูและนักศึกษาเห็นด้วยในระดับมากทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นใกล้เคียงกันทุกข้อ

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความคิดเห็น เกี่ยวกับการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียนสาขาสายอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษาหลักธรรมาภิบาล นิยม ระหว่างครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สาขาสายอาชีพ ใน 6 ด้าน

1. ด้านจุดมุ่งหมายทางการศึกษา ครู และนักศึกษาผู้ใหญ่สาขาสายอาชีพ มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 7 ข้อ คือ เพื่อพัฒนาตัวผู้เรียนให้ตระหนักถึงความสามารถของตนเองและรู้จักใช้ให้เป็นประโยชน์ เป็นกิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นตามความเหมาะสมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้เสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตทุกรูปแบบ เพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกสิ่งที่มีความหมายต่อตนเอง มุ่งให้ผู้เรียน เป็นตัวของตัวเอง มีเสรีภาพในการเลือกตัดสินใจ และมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง มุ่งให้ผู้เรียนรู้จักใช้ความรู้ความคิดที่ได้ศึกษามาให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม รู้จักหาคำตอบที่เป็นไปได้หลาย ๆ คำตอบ เพื่อการแก้ปัญหาด้วยตนเอง มุ่งให้ผู้เรียนกล้าตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ตนคิดว่าดีที่สุดและปรับปรุงเมื่อพบจุดบกพร่อง และแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ.05 จำนวน 1 ข้อ คือ ควรเน้นให้ผู้เรียน ได้มองเห็นปัญหาวิเคราะห์และประเมินปัญหาคด้วยตนเอง โดยนักศึกษผู้ใหญ่สาขาสายอาชีพ มีค่าเฉลี่ยมากกว่าครูผู้สอน และเมื่อรวมทั้งด้านแล้วแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ด้านหลักสูตร ครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จำนวน 5 ข้อ คือ เป็นแบบวิชาเลือกเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนในสิ่งที่ตนเองสนใจและเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนเอง ไม่มีการกำหนดตายตัวและเป็นหลักสูตรที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง และมีขึ้นเมื่อผู้เรียนต้องการ การจัดควรคำนึงถึงความต้องการและประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับมากกว่าความต้องการของผู้สอน มีลักษณะยืดหยุ่นสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสมโดยคำนึงถึงตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ และควรเน้นให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ รู้จักประยุกต์ใช้สิ่งที่ได้เรียนให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จำนวน 2 ข้อ คือ ควรมีเนื้อหาหลากหลาย ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนในสิ่งที่ตนเองต้องการและมีความถนัด และเนื้อหาต่าง ๆ ในหลักสูตรควรมีความเท่าเทียมกัน วิชาใดก็ตามที่ทำให้ผู้เรียนรู้จักโลก รู้จักชีวิตและได้พัฒนาตนเอง ถือว่าวิชานั้นเหมาะสม โดยนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพมีค่าเฉลี่ยมากกว่าครูผู้สอน และ เมื่อรวมทั้งด้านแล้วแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

3. ด้านบทบาทครู ครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จำนวน 8 ข้อ คือ ครูคือผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักตนเองและมีความเข้าใจในสภาวะความเป็นจริงของตนเอง มีจิตใจกว้าง เคารพในเสรีภาพและความเป็นมนุษย์ในตัวผู้เรียนไม่น้อยกว่าของตนเอง ครูและผู้เรียนมีความสำคัญเท่าเทียมกันสามารถเรียนรู้และทำงานไปพร้อมกันได้ เป็นผู้ชี้แนะให้ผู้เรียนมองเห็นแนวทางในการทำงานของตนเองอย่างถูกต้อง เป็นผู้รู้เรื่องเนื้อหาที่สอนอย่างสมบูรณ์เหมือนเป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ในตัวครูเอง การดำเนินการสอน ครูจะต้องเสนอวิธีการต่าง ๆ เกี่ยวกับวิชาที่สอนให้มากที่สุด เพื่อให้ผู้เรียนพิจารณาสิ่งที่ได้เรียนรู้อเอง ครูไม่มีหน้าที่กำหนดบุคลิกภาพหรือวิเคราะห์ว่าธรรมชาติของผู้เรียนควรจะเป็นอย่างไร แต่เป็นหน้าที่ของผู้เรียนที่จะเลือกด้วยตนเองและครูควรจะเป็นตัวอย่างในการประพฤติปฏิบัติตนตามแนวปรัชญาการศึกษาที่อิทธิภูพานิชยม และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จำนวน 2 ข้อ คือ ครูควรมีบทบาทในการให้กำลังใจ ให้อิสระและยอมรับในสิ่งที่ผู้เรียนตัดสินใจเลือก และครูที่ประสบความสำเร็จในการสอน ไม่ใช่สอนแล้วมีคนเชื่อตาม แต่หมายถึง ความจริงใจในการสอน เพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ โดยนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ มีค่าเฉลี่ยมากกว่าครูผู้สอน และ เมื่อรวมทั้งด้านแล้วแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

4. ด้านบทบาทผู้เรียน ครู และนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จำนวน 4 ข้อ คือ ผู้เรียนควรมีอิสระในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ โดยการเลือกปัจจัยและองค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนควรมีความรับผิดชอบต่อตนเอง และมีความรู้ความสามารถเพียงพอ ที่จะนำไปเลือกทางเดินของตนเองได้โดยเสรี ผู้เรียนแต่ละคนจะเป็นผู้เลือกและตัดสินใจว่า ความรู้และวิธีการใดเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมสำหรับเขา และผู้เรียนจะต้องมีความเชื่อมั่นว่า มีวิธีการแสวงหาความสับสนบนความสับสนของกันและกัน และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จำนวน 3 ข้อ คือ ผู้เรียนควรมีวัฒนธรรมความนึกคิดและความสามารถที่จะเรียนรู้ตามวิถีทางของตน ผู้เรียนควรเป็นตัวของตัวเอง สามารถแสดงออกตามความถนัดและความสามารถของตนเอง โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น และผู้เรียนควรเป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับสถานการณ์ต่าง ๆ และพร้อมที่จะรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเลือกกระทำ โดยนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ มีค่าเฉลี่ยมากกว่าครูผู้สอน และเมื่อรวมทั้งด้านแล้วแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

5. ด้านกระบวนการเรียนการสอน ครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จำนวน 7 ข้อ คือ การเรียนการสอนควรมีศูนย์กลางอยู่ที่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ตามที่ต้องการ เป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนรู้จักการวางแผนการทำงานและการตัดสินใจด้วยตนเอง มุ่งให้ผู้เรียนได้ค้นพบและรู้จักตัวเอง และถือว่าการเรียนรู้ของผู้เรียน ควรเริ่มต้นที่ความอধ্যการรู้ของผู้เรียนเอง เน้นให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้และมีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ได้กระทำไป การเรียนการสอนไม่ควรใช้วิธีการถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ ไปให้ผู้เรียนโดยตรง ควรใช้วิธีการเสนอแนะ และกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากหรืออยากเห็น ลักษณะของการเรียนการสอนผู้เรียนจะเรียนอยู่ท่ามกลางความรู้ของครูและของผู้เรียนคนอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางเลือกสำหรับผู้เรียนเอง การเรียนการสอนไม่จำเป็นต้องจัดขึ้นในสถานศึกษาเท่านั้นแต่สามารถจัดขึ้นได้ตามสถานอื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสม และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จำนวน 2 ข้อ คือ การจัดการเรียนการสอน ครูควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ โดยครูมีค่าเฉลี่ยมากกว่านักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพและการเรียนการสอน จะต้องเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้และประสบการณ์ร่วมกันระหว่างครูและผู้เรียนทุกคน โดยนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพมีค่าเฉลี่ยมากกว่าครูผู้สอน และเมื่อรวมทั้งด้านแล้วแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

6. ด้านการประเมินผล ครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สาขาสีพ มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ทุกข้อ คือ ความสำเร็จในการเรียนการสอน ไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าผู้เรียนได้รับความรู้ที่ครูเสนอให้เท่านั้น แต่ยังรวมถึงผู้เรียนเข้าใจตนเองและรับผิดชอบมากน้อยเพียงใด ผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิด การเรียนรู้ในสิ่งเดียวกันจึงไม่จำเป็นว่าผู้เรียนจะต้องได้รับเหมือนกัน ควรให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลตนเอง เพราะผู้เรียนย่อมรู้ว่า ตัวเขาได้พัฒนาไป มากน้อยเพียงใด การประเมินผลความสำเร็จในสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียน ควรคำนึงถึงความพึงพอใจและความต้องการเข้าร่วมในกระบวนการเรียนการสอนด้วย สัมฤทธิ์ผลของการเรียนรู้ เกิดจากการเลือกเรียนโดยอิสระและเข้าไปมีส่วนร่วมในสิ่งที่ต้องการรู้ เพื่อนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเอง การได้มาซึ่งความรู้ต่าง ๆ เกิดจากการเลือก และการใฝ่รู้ของแต่ละบุคคลเป็นสิ่งสำคัญ และการสร้างสรรค์ใด ๆ ไม่ว่าในด้านความรู้หรือการพัฒนาคุณภาพชีวิต ถือว่ามีค่าสูงกว่าความรู้เดิม

จากการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สาขาสีพใน 6 ด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียงด้านเดียว คือด้านบทบาทผู้เรียน และ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ด้านจุดมุ่งหมายทางการศึกษา หลักสูตร บทบาทครู กระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การอภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อภิปรายผลในประเด็นที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ความคิดเห็นของครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ เกี่ยวกับการเรียนการสอน การศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษาที่อัตถิภาวนิยม ด้านจุดมุ่งหมายทางการศึกษา พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับที่เห็นด้วยมากทุกประเด็น โดยมีประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การศึกษานอกระบบโรงเรียนควรพัฒนาตัวผู้เรียนให้ตระหนักถึงความสามารถของตนเองและรู้จักใช้ให้เป็นประโยชน์ ($\bar{x} = 4.23$) และการมุ่งให้ผู้เรียนกล้าตัดสินใจเลือกวิถีการแก้ปัญหาที่ตนคิดว่าดีที่สุด และปรับปรุงเมื่อพบจุดบกพร่อง ($\bar{x} = 4.32$) ซึ่งให้เห็นว่า นักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ ต้องการมาเรียน เพื่อพัฒนาสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อุนดา นพคุณ (2523) ที่กล่าวว่า " การศึกษานั้น จะต้องช่วยหาคำตอบพัฒนาตนเอง รู้จักที่จะกำหนดชีวิตของตนเองเพื่อให้ได้ชีวิตที่มีคุณภาพ " และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษาสายอาชีพ ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้มีอาชีพ เพื่อพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นและเป็นการพัฒนาความสามารถของผู้เรียน เพราะการเรียนการสอนสายอาชีพผู้เรียนจะได้ลงมือปฏิบัติทุกอย่างด้วยตนเอง

2. ความคิดเห็นของครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ เกี่ยวกับการเรียนการสอน การศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษาที่อัตถิภาวนิยม ด้านหลักสูตร พบว่า ครูและนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกประเด็น โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ หลักสูตรเป็นแบบวิชาเลือก เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนในสิ่งที่ตนเองสนใจและเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนเอง โดยมีค่าเฉลี่ยของนักศึกษา ($\bar{x} = 4.46$) สูงกว่าค่าเฉลี่ยของครูผู้สอน ($\bar{x} = 4.36$) แสดงให้เห็นว่าครูและนักศึกษา เห็นความสำคัญของการเรียนการสอนว่า ควรเริ่มต้นที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งตรงกับแนวคิดของ สมคิด อิศระวัฒน์ (2532) ที่กล่าวว่า "ผู้เรียนสามารถบอกได้ว่า สิ่งที่ตนจะเรียนคืออะไร รู้ว่าทักษะและข้อมูลที่ต้องการหรือจำเป็นต้องใช้อะไรบ้าง ผู้เรียนต้องเป็นผู้ตระหนักในความต้องการของตนเอง " และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมเกียรติ อักษรกวน (2530) ที่พบว่ามนุษย์ทุกคนต้องการจะทำหรือคิดโดยอิสระด้วยตนเอง มนุษย์ทุกคนต้องการความเป็นใหญ่ในตนเอง คนที่ประสบความสำเร็จในชีวิต คือ คนที่สามารถทำตามความต้องการอย่างมีความสุข

แต่จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร พบว่า หลักสูตรวิชาชีพที่เปิดสอนส่วนใหญ่ ยังไม่เปิดกว้างสำหรับให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนเฉพาะส่วนที่ต้องการ เพราะ มีการกำหนดระยะเวลาตลอดหลักสูตร ผู้เรียนต้องเรียนทุกรายวิชาในหลักสูตรจึงจะถือว่าจบหลักสูตร และถ้าผู้เรียนขาดเรียนเกินกว่าที่กำหนด ก็ไม่สามารถเรียนรายวิชาอื่นอีกได้

3. ความคิดเห็นของครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ เกี่ยวกับการเรียนการสอน การศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษาที่อรรถกวีนิพนธ์ด้านบทบาทครู พบว่า ครูและนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากทุกประเด็น โดยประเด็นที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ครูควรเป็นผู้ชี้แนะ ให้ผู้เรียนมองเห็นแนวทางในการทำงานของตนเองอย่างถูกต้อง ($\bar{x} = 4.45$) ซึ่งตรงกับ ความคิดเห็นของ สุนทร โคตรบรรเทา (2530) ที่กล่าวว่า " ครูผู้สอนนักศึกษาผู้ใหญ่ ทำหน้าที่แนะนำอำนวยความสะดวกในกระบวนการเรียน ได้โดย ทำหน้าที่เป็นวิทยากร ส่งเสริม ชี้แจงให้ผู้เรียนกำหนดเป้าหมายการเรียนเอง " สำหรับนักศึกษา ประเด็นที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ครูที่ประสบความสำเร็จในการสอนไม่ใช่สอนแล้วมีคนเชื่อตาม แต่หมายถึง ความจริงจังในการสอน เพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ ($\bar{x} = 4.38$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พจน์ ราศรีรัตนะ (2530) ที่พบว่า นักศึกษาทุกประเภทวิชา ต้องการครูที่มีความจริงจัง ตั้งใจในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์เป็นอันดับแรก

แต่จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารส่วนใหญ่ ต้องการให้ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน มากกว่าจะเป็นเพียงผู้ชี้แนะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และจากการสังเกต ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนโดยตรง ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติตาม เมื่อมีปัญหาครูจะชี้แนะเป็นรายบุคคล

4. ความคิดเห็นของครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ เกี่ยวกับการเรียนการสอน การศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษาที่อรรถกวีนิพนธ์ด้านบทบาทผู้เรียน พบว่า ครูและนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากทุกประเด็น ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้ ความคิดเห็นของครู มีประเด็นที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้เรียนควรมีความรับผิดชอบต่อตนเอง และมีความรู้ความสามารถเพียงพอ ที่จะนำไปเลือกทางเดินของตน ได้โดยเสรี ($\bar{x} = 4.19$) ซึ่งให้เห็นว่า ครูผู้สอนต้องการให้นักศึกษาผู้ใหญ่ มีความรับผิดชอบในหน้าที่ มีความสามารถในการวางแผนการเรียนของตนเองได้ สำหรับนักศึกษา ประเด็นที่

ได้ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้เรียนควรเป็นตัวของตัวเอง สามารถแสดงออก ตามความถนัดและ ความสามารถของตนเอง โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ($\bar{x} = 4.38$) ซึ่งตรงกับ แนวคิดของ เชียร์ศรี วิวิษลิริ (2527) ได้กล่าวถึง ลักษณะของนักศึกษาผู้ใหญ่ทั่วไปว่า มีความแตกต่าง ระหว่างบุคคลมากมายหลายแบบ ชอบการแนะนำที่แจ่มมากกว่าการสอน ต้องการนำตนเองมากกว่าให้ผู้อื่นบงการ

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร พบว่า มีความสอดคล้องกันคือ ต้องการให้ผู้เรียนมีความ รับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง ซึ่งจากการสังเกตสภาพการเรียนการสอนในชั้นเรียน ผู้เรียน เป็นตัวของตัวเอง ครูจะให้อิสระแก่ผู้เรียนในการปกครองตนเองพอสมควร ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับ ความรับผิดชอบในหน้าที่ของผู้เรียนแต่ละคนเอง

5. ความคิดเห็นของครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สายอาชีพ เกี่ยวกับการเรียนการสอน การศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษาหลักธรรมาภิบาล ด้าน กระบวนการเรียนการสอน พบว่า ครูและนักศึกษา มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกประเด็น โดย ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การได้มาซึ่งความรู้ต่าง ๆ เกิดจากการเลือกและการใฝ่รู้ ของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ ($\bar{x} = 4.23$) ซึ่งให้เห็นว่า ครูและนักศึกษามีความเห็นตรงกัน คือ การเรียนรู้ควรเริ่มต้นที่ตัวผู้เรียน ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน พบว่า มีความ สอดคล้องกัน คือ การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นอันดับแรก และ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวรรณมา ยหะกร (2533) ที่พบว่า การเรียนควรเริ่มต้นจาก ความต้องการของผู้เรียนเป็นอันดับแรก นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ บุญเลิศ มาแสงและคณะ (2525) ที่พบว่า ขึ้นพื้นฐานเกี่ยวกับความคิดรวบยอดของผู้เรียน ในเรื่อง ความต้องการ ควรจัดเป็นอันดับแรกของการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพ แต่จากสภาพการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน ส่วนใหญ่เปิดสอนแบบมี ครอบมี่รุ่น ผู้เรียนต้องเรียนทุกรายวิชาในหลักสูตร จึงจะถือว่าจบหลักสูตร ดังนั้น ผู้เรียนจึง ไม่สามารถเลือกเรียนเฉพาะบางรายวิชาในหลักสูตรได้

6. ความคิดเห็นของครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สาขาอาชีพ เกี่ยวกับ การเรียนการสอน การศึกษานอกระบบโรงเรียนสาขาอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษา ลัทธิอัตถิภาวนิยม ด้านการประเมินผล พบว่า ครูและนักศึกษามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกประเด็น โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ในด้านประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิด การเรียนรู้ในสิ่งเดียวกัน จึงไม่จำเป็นว่าผู้เรียนจะต้องได้รับเหมือนกัน ($\bar{x} = 4.16$) ทั้งนี้ เนื่องจากนักศึกษาส่วนมากเป็นผู้ใหญ่มีความรู้และประสบการณ์ไม่เหมือนกัน การได้มาซึ่งความรู้ จึงขึ้นอยู่กับผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งตรงกับแนวคิดของเกอริตวอร์ธ อมาตยกุล (2530) ที่กล่าวว่า " มนุษย์เราแต่ละคน มีความแตกต่างกันทั้งในด้านประสบการณ์และความรู้สึก ซึ่งอาจจะทำให้การเรียนรู้ในสิ่งเดียวกันแตกต่างกันออกไป อีกประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย คือ การให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลตนเอง เพราะผู้เรียนย่อมรู้ว่า ตัวเขาได้พัฒนาไปมากน้อยเพียงใด " ($\bar{x} = 4.16$) จากการสัมภาษณ์ ผู้บริหารส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลตนเองได้ เพราะผู้เรียนแต่ละคน มีผลงานเป็นที่ยืนยันผลการตัดสินใจแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วินัย สายหงษ์ (2528) ที่พบว่า ในการประเมินผล ควรให้ความสำคัญต่อความสนใจ ความตั้งใจ ผลงานของผู้เรียน และควรหาวิธีให้ผู้เรียนทำการประเมินผลด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัย ของ กมลวรรณ มงคลศิริ (2529) ที่พบว่า ในการประเมินผลการเรียน ครูผู้สอน ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจประเมินผลการเรียนรู้โดยยึดผู้สอนเป็นแหล่งความรู้ ตลอดจน เป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำ แต่จากการสัมภาษณ์และสังเกต พบว่า ครูเป็นผู้ตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนแต่ละคนเอง ผู้เรียนไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินผลงาน ทั้งของตนเองและของผู้อื่น สำหรับผู้บริหารมีส่วนร่วมในการตัดสินผลการเรียนของผู้เรียนเมื่อจะจบหลักสูตร

7. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและนักศึกษาผู้ใหญ่สาขาอาชีพ เกี่ยวกับ การเรียนการสอน การศึกษานอกระบบโรงเรียนสาขาอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษา ลัทธิอัตถิภาวนิยม ด้านจุดมุ่งหมาย หลักสูตร บทบาทครู บทบาทผู้เรียน กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผล พบว่า ครูและนักศึกษา มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เกือบทุกด้าน มีเพียงด้านเดียว ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .05 คือ บทบาทผู้เรียน โดยที่ครูมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็น น้อยกว่านักศึกษา แต่ก็ยังจัดอยู่ในระดับมากเช่นกัน แต่จากการสัมภาษณ์และการสังเกต พบว่า ตามสภาพที่เป็นจริงในการปฏิบัติ

ไม่เป็นไปตามที่ครูและนักศึกษาคิดว่าควรจะเป็น ซึ่งให้เห็นว่า ทั้งครูและนักศึกษาต้องการให้มีการจัดการเรียนการสอน การศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ ในด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อตัวผู้เรียนให้มากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะข้อความในแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ส่วนใหญ่ จะเป็นในแนวบวก ที่เป็นหลักการ แนวคิดของการจัดการศึกษาตามแนวปรัชญาการศึกษาลัทธิอัตถิภาวนิยมที่ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนเป็นอันดับแรก และการที่ครูผู้สอน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกับนักศึกษา อาจเนื่องมาจาก ครูผู้สอน มีความใกล้ชิดกับผู้เรียน ทำให้ทราบถึงปัญหาต่าง ๆ ของผู้เรียน ประกอบกับ ครูผู้สอน ได้รับการอบรมตามหลักสูตรของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ที่จัดให้แก่บุคลากรในโรงเรียนผู้ใหญ่ เกี่ยวกับการถ่ายทอดความรู้และจิตวิทยาการเรียนการสอนสำหรับผู้ใหญ่ ทำให้มีความเข้าใจในตัวผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

จากผลการวิจัย โดยการนำปรัชญาการศึกษา ลัทธิอัตถิภาวนิยม ซึ่งเป็นปรัชญาตะวันตก มาใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา โดยพิจารณาจากสภาพการจัดการเรียนการสอนที่เป็นอยู่ จะเห็นว่า การนำปรัชญาการศึกษาตะวันตกมาใช้นั้น ไม่สามารถจัดการศึกษาให้เป็นไปตามนั้นได้ทั้งหมด ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับความเป็นไปได้และความเหมาะสมของสังคมไทย ดังที่ ภิญญ สาธ (2516) ได้กล่าวว่า เรามีความรู้เกี่ยวกับปรัชญาการศึกษา ที่ต่างประเทศเขายึดถือหรือเคยยึดถือ เราก็อาจเลือกสรรเอาเฉพาะส่วนที่เราเห็นว่าน่าจะเหมาะสมกับสังคมไทย มาดัดแปลงผสมผสานกับความต้องการอันจำเป็นของสังคมไทยเราเอง เราก็ น่าจะได้ปรัชญาการศึกษาของสังคมไทย ที่เรามั่นใจได้ว่า จะเป็นแนวทางควบคุมการให้การศึกษานในสังคมของเราให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นเพียงการศึกษาสภาพการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียนสาขาอาชีพของกรมการศึกษานอกโรงเรียน ดังนั้นผลที่ได้จึงเป็นความรู้พื้นฐานที่จะนำไปสู่งานวิจัย หรือเป็นข้อคิดในการจัดการเรียนการสอน การศึกษานอกระบบโรงเรียนสาขาอาชีพได้ต่อไป ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. จากผลของการวิจัย ครูและนักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียนสาขาอาชีพตามแนวปรัชญาการศึกษาหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับมากทุกข้อ ในขณะที่ผู้บริหารไม่เห็นด้วยกับการเรียนการสอนตามแนวปรัชญาทั้งหมด ดังนั้น ผู้บริหารควรจะได้ศึกษาวิธีการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อนำมาปรับปรุง วิธีการจัดการเรียนการสอน โดยเปิดโอกาสให้ครูผู้สอน ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติ ได้แสดงความคิดเห็นในการจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. ผลของการสังเกตสภาพการเรียนการสอน การศึกษานอกระบบโรงเรียนสาขาอาชีพ พบว่า บางส่วนจัดได้สอดคล้องกับแนวปรัชญาการศึกษาหลักธรรมาภิบาล ดังนั้น จึงเป็นที่น่าศึกษาว่า องค์ประกอบของการจัดการศึกษาที่มีผลต่อการเรียนการสอนตามแนวปรัชญานี้ได้แก่อะไรบ้าง เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน
3. การจัดการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียนสาขาอาชีพในทางปฏิบัติที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเน้นการจัดเป็นชั้นเรียน มีหลักสูตรและระยะเวลาเรียน ที่กำหนดไว้แน่นอนชัดเจน การจัดในลักษณะนี้ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้น้อย และไม่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ซึ่งมีผู้เรียนมากและมีความแตกต่างกันออกไป ดังนั้น ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนควรส่งเสริมให้เปิดการเรียนการสอนแบบรายวิชาย่อย ๆ ใช้เวลาเรียนไม่มากนัก เพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนได้ตามความต้องการ โดยไม่ต้องเรียนทุก ๆ วิชาวิชาในหลักสูตร และไม่ควรใช้ข้อจำกัด เรื่องจำนวนคนพร้อมเมื่อไรก็ให้มาเรียนได้

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความคิดเห็น เกี่ยวกับการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ ตามแนวปรัชญาการศึกษาหลักธรรมาภิบาลนิคม กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายอาชีพ
2. ควรมีการศึกษาสภาพการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวปรัชญาการศึกษาหลักธรรมาภิบาลนิคม ในหน่วยงานอื่น ๆ ที่จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนทั้งสายสามัญและสายอาชีพ
3. ควรมีการศึกษาลักษณะเนื้อหาของวิชาชีพ ในสถานศึกษาที่เปิดสอนสายอาชีพ ว่า วิชาใดบ้างที่จะสามารถจัดการเรียนการสอนโดยนำแนวปรัชญาการศึกษาหลักธรรมาภิบาลนิคม มาประยุกต์ใช้ได้บ้าง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย